
Miju Mekkek ta' l-Ilijade

Fr. Victor Xuereb

L-Ilijade ta' Omeru tiftah b'tifqigha ta' sajjetta fil-bnazzi. Bnazzi mhux ghax kienet issaltan il-paċi! Anzi kien żmien ta' ġlied. Min-naha l-wahda l-Griegi kienu qegħdin iżommu lil Trojja f'morsa. Kien ilhom ghaxar snin jassedjaw il-belt. Minn żmien għal żmien il-Griegi kienu jibagħtu xi riġment minn tagħhom biex jattakka l-irhula u l-bliet iż-żgħar ta' l-Alleati ta' Trojja, u jerga' lura mgħobbi bi proviżjon ta' ikel u bhejjem u lsiera għall-Armata kollha. Kien veru li fost il-Griegi bdiet tixtered il-pesta. Imma, li nqala' għal għarrieda kienet thaqqiqa shuna bejn l-aqwa żewġ Kapijiet tal-Griegi ... bejn Akilles l-attakkant il-prim li kellhom il-Griegi u bejn Agamemnon, il-Commander in chief tat-Truppi Griegi kollha. B'dawk l-attakki żgħar fuq l-Alleati l-Griegi kienu sabu rkaptu ta' kif iżommu l-Armata tagħhom tassedja belt iffortifikata f'art barranija; imma, meta bdiet tixtered fosthom il-pesta, tathom rashom. Tghid kienet xi kastig ta' l-allat? Min jaf jirnexxilhomx iberndu l-qilla ta' l-Allat b'xi sagrificcju xieraq?

Akilles laqqa' l-Kapijiet tal-Griegi u quddiemhom talab lil Kalkas, il-Bassar il-prim tal-Griegi, biex jurihom għala l-allat kienu daru daqshekk kontrihom. U Kalkas, bit-tlaqliqa, u biss wara li Akilles wegħdu li jiprotegih hu jekk xi hadd imissu, spjeġa li l-allat kienu msahħnin għal Agamemnon talli meta Krises, il-qassis ta' Apollo, kien ġa rahan xieraq biex jifdi lil bintu li kienet inqabdet ilsira, Agamemnon, kontra kull sens ta' gustizzja, ma helisx lill-ilsira u baġhat lil missierha bi kliem żorr ta' theddid. L-allat, qal Kalkas, ma kinux sa jwaqqfu dik il-pesta qabel ma' Agamemnon irodd dik l-ilsira lil missierha u jżid ukoll xi sagrificcju xieraq lil Apollo.

Din ix-xorta ta' diskors tal-Bassar, tistgħu taħsbu x'fawra tellgħu f'ras Agamemnon. Issa kulhadd kien sar jaf li hu kien il-hati ta' dik il-pesta qerrieda. Xnighat bħal dawk jiġru fil-Kamp kienu sa jagħmlulu l-hsara żgħur. Li kieku kien naqra aktar diplomatiku, kien ifittex jagħti lill-ilsira lura lil missierha u barra li kien ikun zamm prezza fir-ghan li kien ġab missierha, kien igeddes

min jaf kemm riġali minn fost il-Griegi li kienu jaghtuh b'ringrazzjament talli waqqfilhom il-pesta! Imma Agamemnon ma kienx diplomatiku. Kien xhieh! U kien superv. Ma ried b'xejn jitlaq dik l-ilsira minn taht idejh.

Akilles, bi spirtu ta' kavallier nobbli, approva jfakkar lil Agamemnon il-Kmandant li l-ġid ta' l-Armata jiġi qabel il-ġid u l-qlich personali tal-Kmandant. Imma Agamemnon dak kien jonqsu. Infasad. Beda jghajjat li Akilles kien qed ihajru jaghti lura l-ilsira għax ma kien sa jonqos xejn minn but Akilles! Kien faċli għal Akilles li jkun Amerikan fi hwejjeġ haddiehor. "Ismaghni x'sa nagħmel!" qal lil Akilles, "Naghti, iva l-ilsira li messet lili bi priza!

Imma...minflokha... niehu l-ilsira li kienet messet lilek" U bagħat fizzaġal fit-tinda ta' Akilles biex iġib minn hemm l-ilsira ta' Akilles.

L-insult ma setax ikun aktar ċar u dirett. Għall-ewwel, Akilles kellu sfiċċa joqtlu f'nofs dik il-Ġemgħa. Imma, flok imidd idu fuq il-persuna sagra tas-Sultan, hareġ 'il barra mil-Laqgħa jahlef li la hu u lanqas hadd mir-riġment tiegħu tal-Mirmidoni ma kienu sa jghinu lill-Armata tal-Griegi qabel ma Agamemnon jiġi jitolbu skuza. Ix-xena tagħlaq b'Akilles hierēg irrabjat mill-Laqgħa waqt li Agamemnon jghidlu li biex ikompli l-assedju, ma kellux bżonnu.

Jekk Agamemnon kien xhieh u ma rahiex bi kbira li jaqla' dan l-inkwiet kollu biex ma jiċċahhadx minn ilsira, Akilles ukoll kien bniedem li għall-unur personali tiegħu kien lest li jahqar l-Armata ta' shabu l-Griegi. Akilles, permezz ta' ommu, wahda mill-allat, talab lil Żews biex jibda jghin lit-Trojġani u biex idum jghinohom sakemm Agamemnon meta jara li qed jaqla' xebgħa, ikollu bilfors jerga' jitlob l-ghajnuna ta' Akilles! Jekk it-Trojġani jibdedw jirbħu, jibda jidher ċar kemm kien isarraf Akilles! Ghax meta Akilles kien johroġ jitqabad hadd mit-Trojġani ma kien jazzarda jdendel kusu miegħu! Akilles, biex jerga' jiehu giehu, beda jitlob li l-allat jibdedw itellfu lill-Griegi! Il-qilla tiegħu għamietu kif ix-xehħa kienet għamiet lil Agamemnon.

Intant, Akilles bagħat lil ommu Thetis, wahda mill-allat minuri, għand Żews u Żews weghidha li jara x'jagħmel biex jibda jghin lit-Trojġani.

Biex iżomm kelmtu ma' bintu Thetis, Żews bagħat Holma Qarrieqa biex ihawwad mohħ Agamemnon. B'din il-Holma, Żews mela mohħ Agamemnon li issa kien il-hin tajjeb biex jagħmel l-attakk finali fuq Trojja (mingħajr l-ghajnuna ta' Akilles) biex l-unur tal-waqgħa ta' Trojja jieħdu biss Agamemnon. Agamemnon ilaqqà l-Kunsill u jordna lill-Generali biex jisferraw l-attakk finali fuq Trojja. Meta huma jifthulu għajnejh u juruh li Trojja għadha b'sahħitha, hu jheddidhom li jekk ma jattakkawx immedjatament hu kien sa jitlaq lura Argos minn mnejn kien gie. Ma kellhomx x'jagħzlu. Lura, wara għaxar snin assedju, ma ridux imorru b'idejhom vojta!

Kontra qalbhom bdew ihejju għal taqtigha li kienu jafu li sa jitilfu! Imma forsi l-agħar haġa li grat kienet li dak li ntqal fil-privat fil-Kunsill ma damx ma hareġ fil-pubbliku fost is-suldati li malajr sabu min ixewwixhom biex ifittxu

jwaqqfu l-assedju u jsalpaw lura lejn djarhom! Ghax, wara kollox, l-unur mhux il-Kmandanti kienu sa jehduh? Huma xi daqqa ta' lanza kienu jistghu jdabbru.

Hawn jidhol xewwiex famuż: wiehed mill-karattri memorabbli li johloq Omeru. Xewwiex jismu Thersites, li ghalkemm ikreh daqs çappa' dlam, kellu ilsien u jaqta' daqs ponta ta' stallett. Fil-biçça li ġejja sa nħalli lil Omeru jsemmgħalna hu t-tixwix ta' Thersites u kif Odissews fl-aħħar jirnexxielu jrażzanlu lsienu.

Innota kif Omeru jirnexxilu jqaxxar il-karattru ta' dan ix-xewwiex baxx u kif il-*humour* huwa wiehed li tistenna minn nies ta' dil-qatgha.

Fl-aħħar ikkwieta l-hoss u ntasbu kollha bil-qieghda fuq il-bankijiet għal-Laqgħa, hliet wiehed biss li baqà jgħid u jilsen. Dan kien Thersites, żatat, wisq fuq ruhu. Kien wisq jinqalà għač-çajt pastaż u jniggeż kontra s-Sultan u kontra min imexxi, imbasta jdahħak bihom lis-suldati! Ma kienx hemm wiehed ikreh iżjed minnu minn fost l-Akej li kienu Trojja. Kien naqra zopp u jgebbed siequ l-wahda u ż-żewġ saqajn kienu mghawġin daqs nagħla. Spallejh it-tnejn kienu 'l quddiem imgeddsa u kważi jmissu lil xulxin fuq sidru. Imħawla bejn spallejh, kellu ras żghira għamla ta' bajda; u mill-qurriegħa sewwa kienu jinbarmu żewġ żajbriet imqardna. Lil dan Thersites hadd ma kien jistmerru daqs il-magħruf Akilles u Odissews li lilhom l-iżjed kien għač-çajt iwaqqa'. Bix-xorti tajba għalihom, dik id-darba, Thersites kien imaqdar 'l Agamemnon: kien għolla leħnu rqiq imma jinstama' u beda jgħajru b'kull ma ġieh fi lsienu. Ghax sab ix-xoqqa f'moxtha biex iniggżu meta sar jaf li hafna mis-suldati kienu mghaddbin għall-Hakem Agamemnon. "Ja Sire!" beda jgħid lil Agamemnon b'lehen nebbiex u fl-istess hin wisq għoli, "X'għandek bżonn issa? Xi trid iżjed minna? It-tinda tiegħek imballata priża! Ghax minn kull belt li jirnexxilna ngarrfu,

dejjem imissek l-isbah, l-aqwa u l-ifjen
 u taghzel inti stess l-ahjar ilsira!
 X'nhu li jonqsok, mela? Deh'b u fidda?
 Stenna 'l xi wiehed mit-Trojjani ghani
 ha jigi s'ghandek biex itik ir-raham,
 deh'b u rigali biex tehlislu 'l ibnu
 li kont qbadt ilsir jien jew qabdu shabi!
 X'inti tixxennaq? Ghandek bzonn xi xbejba
 biex torqod maghha? Tridha biex taqdik?
 Oqghod attent! taghtix ezempji hżiena
 li jistghu jwasslu 'l daw' s-suldati fl-ghali!
 Intom, ja hbieb, li jkolli nsejjah: "Nisa",
 – nixtieq li kieku nista' ngħid: "Irgiel" –
 ejjew minn hawn nitilqu bl-akbar herra
 u nhallu 'l dan il-galantom warajna
 biex jibqa' jghasses hu mal-ġid li hataf!
 Forsi sa fl-ahhar jibda jdahhal f'mohhu
 kemm ghandu bzonn tal-qalbenin suldati!
 Sal-bierah stess, lanqas ma staħa jcanfar
 lill-kbir Akilles, bniedem aqwa minnu!
 Imma raġel hekk nobbli bħal Akilles
 mhū qatt sa jhalli nsult hekk baxx ikiddu!
 Halla lil Agamemnon tghaddi tieghu.
 Ghax kieku, Sire, Akilles ma kienx nobbli,
 dawk il-kelmiet wisq żorri l'ghedt ilbierah
 kienu jkunu ta' l-ahhar li ghedt f'hajtek."
 Bilkemm kien spicca dan il-kliem xewwiexi
 kontr' Agamemnon, il-Kmandant il-kbir,
 li hdejn Thersites ma resaqx bil-qilla
 il-magħruf Odissews, b'wicċ kollu rabja.
 Bed' Odissews ilumu kif kien haqqu:
 "Thersites" qallu, "jekk ridt turi gherfek,
 minn qalbi ngħidlek li ma rnexxilekx!
 Dejjaqtna lkoll bil-kliem xewwiex l'ghidtilna.
 Ja biċca ta' ċakkar! Kif lanqas tisthi
 tqum fost daw' n-nies biex tmaqdar lil sultan?
 Hadd m'ghandu dritt – u lanqas wiehed inti,
 ghax m'hawn hadd daqsek injurant u ebsi
 minn kemm gew nies ma' wlied il-kbir Atrews –
 hadd m'ghandu dritt imaqdar x'qal il-Hakem!
 Lanqas jixraqlek biss issemmi ismu!

Ahseb u ara thajjar lis-suldati
 biex titilquh u tmorru kollha lura!
 Hadd m'ghandu hjiel kif ghad tispicća l-bicća:
 jekk ghadx nitilfu jew ghadx fl-ahhar nirbhu.
 Kull ma qed taghmel hu li b'herqa xxewwex
 kontr' Agamemnon. Il-Kmandant il-Kbir!
 Qed twaqqà ghaç-çajt il-Kapijiet tal-Griegi
 talli jaghtuh mill-priża s-seh'm li haqqu!
 Imm' isma 'l hawn – ghax jiena kelmti nżommha –
 jekk biss darb' ohra nerga' lilek nisma'
 taqla' qlajjiet bhal dawn li ghedt hawn fostna,
 nirrani rasi jaqtghu minn ma' gismi,
 žgur daqs kemm žgur Telemakus hu ibni,
 li niġi naqbdek qabda bejn idejja
 u nneżżghek il-mantell u l-qmejsa l' ghandek
 u nčarrat minn fuq dahrek dawk id-dniedel
 u ma niqafx qabel ma nikxef kollox,
 u kif tkun gheri, xebgħa ghasluġ nilghablek
 u nqalftek minn ġol-Ġemgħa bl'ebda hniena
 biex tmur titkerrah hdejn l-iġfien u tnewwah!"
 U kif dal-kliem kien Odissews qed jghidlu,
 venvinlu daqqa ta' bastun fuq dahru!
 Ingibed lura minnufih, Thersites
 u jixher beda u jwawwaw bhal tarbija.
 Tbenġila sewda tqajjar demm sewdieni
 telgħet malajr minn spalltu sa taħt abtu
 fejn kienu laqtu tal-bastun l-ghėkiesi.
 Birek ma' l-art, imwerwer minn daqq' ohra.
 U, fost uġiġħ beda minn wiççu jimsaħ
 xi demgħat shan għal fuq haddejh iġelbnu.
 Ghalkemm l-ohrajn ma kellhomx hajr jiddieħku,
 tghidx x'dahka faqqgħu meta raw dix-xena.
 Wiehed lill-iehor bdew, minn taħt ilsienhom,
 jghidu 'l xulxin biex lil xulxin idahhku:
 "Dan Odissews m'hawnx prezzu! Haqqu prosit!"
 "Kont naf" qal wiehed, "li kien wisq jinqala"
 biex jagħmel pjan u nasba fina b'mohħu
 u naf ukoll li jaf il-lanza jxejjer
 imma žgur li m'ghamlilna qatt pjaçir
 akbar minn dan ta' lllum, meta helisna
 mit-tpaçpiç fieragħ li kien jghid Thersites!

Ghax ma nahsibx li sa jkun wisq imghagġel
dan l-ibleh ta' Thersites jitla' jidden
halli mill-ġdid imaqdar lil xi Hakem!"
U bhalu bdew jghidu l-ohrajn. Ghax qalbu.